

ТРИДЕНЬК REVUE NEUROMADEIRE: **TRIDEN'**
UKRAINIENNE

Число 3 (159), рік вид. V. 13 січня 1929 р.

Ціна 2 фр (Prix 2 fr.)

Париж, неділя, 13 січня 1929 р.

Не часто в життю нашому на чужині трапляються такі події, як 2-ий делегатський з'їзд української еміграції в Польщі, що оце одбувся допіру в Варшаві.

Привертає він до себе увагу не тільки тому, що на території Польщі зібралася більша кількість нашої еміграції, що життя її вже давно увійшло в організовані береги, охопивши розкидані всюди окремі групи наших земляків та об'єднавши їх під проводом Українського Центрального Комітету. Не тільки тим, що за наших недостатків, за тих умов, в яких перебуваємо, дуже сутужно нам зібратися до купи більшою громадою, одбуту той чи инший з'їзд. Кожен такий з'їзд вимагає певної організаційної праці, певних сприятливих обставин. Не диво, що 2-ий з'їзд збирається у Варшаві тільки через 5 год після першого.

Не легкі умови життя нашої еміграції всюди. Не легкі вони і в Польщі. Багато еміграції нашої доводиться зазнати тяжкого та гіркого. Але свідоміші елементи її не можуть не цінити самої можливості жити організованим життям, розвивати його далі, далі провадити працю свою, не перестаючи бути тим, чим ми єсьми, — політичною еміграцією. За цю можливість безперечно подяка велика належить Польщі, гостинності якої користуються тисячі наших земляків.

Вже сам по собі цікавий перебіг нарад з'їзду кожному емігрантові, де б він не знаходився, бо це була нагода підбити підсумки багатолітній

діяльності, спинитися над своїми здобутками і хибами, в'яснити свої потреби, намітити шляхи на далі.

Докладний лист нашого дописувача з Варшави знайомить читачів із складом з'їзду, ходом його праці, загальною вдачею та прийнятими ухвалами.

Не можемо не зазначити тут де-яких характерних рис, що ними позначилися наради і ухвали цього з'їзду.

Перш за все слід одмітити, що з'їзд, який зібрав представників всієї нашої еміграції, що знаходиться на теренах Польщі, ще раз засвідчив її непохитну лояльність до своєї держави української, її незломну вірність старим прапорам УНР. Ще сильніше це підкреслює те патріотичне захоплення, що знайшло свій вияв в оваціях, якими зустрів з'їзд лист Папа Заступника Голови Директорії і Головного Отамана, та в низці постанов.

Далі безперечно в актив з'їзду треба записати і те, що зайнятий поважними і болючими справами поточного життя, з'їзд ані на хвилину в турботі про потреби сьогодняшнього дня не забув про головне, ради чого ми рідний край залишили і на чужині опинилися. Свідомість непереривности боротьби за волю України та її державність і розуміння конечної потреби її дальшого продовження позначилися на всіх працях з'їзду і відбилися в його резолюціях.

Делегати нашої еміграції в Польщі ще раз прилюдно підкреслили її політичний характер та її мету.

Певність у досягненню раз поставленого і вже кров'ю густо окропленого ідеалу — визволення рідного краю і відновлення його державности — ще зміцнили і у присутніх, і у всіх нас заяви наших спільників в боротьбі з червоною Москвою — представників рідної нам Кубані, козацтва Дону, народів Кавказу та Криму. З'їзд обернувся в однодушну маніфестацію спільности інтересів поневолених сьогодні Москвою країв та засвідчив розуміння ними конечности координувати свої сили в боротьбі тяжкій з могутнім північним сусідом. З приємністю слід на цьому місці відмітити і привітання представника польської демократії.

Звісно, основна праця з'їзду — це обміркування і вирішення більших і дрібніших справ, зв'язаних з побитом нашої еміграції в Польщі, піклування про долю її, про поліпшення її становища та добробуту. Але на тлі тої буденної праці, присвяченої потребам сьогодняшнього дня, ще виразніше проступають ті моменти політичні, які ми одмітили вище.

Вони свідчать про рівень розвитку еміграції нашої в Польщі, наявність у неї свідомости своїх обов'язків та розуміння того шляху, яким слід нам іти далі.

*
* *

Та вищесказаним значіння цього з'їзду не обмежується.

В той час, як підніжки Москви намагаються затримати свою владу на Великій Україні, жорстоко караючи всіх тих, хто бореться там на рідних теренах за визволення батьківщини з-під чужинецького ярма, — тут на чужині українська еміграція голосно заявляє про те, що боротьба за визволення не закінчена, і урочисто присягає продовжувати цю боротьбу. В той час, як там патентовані дурисвіти стараються обдурити покривджене населення всілякими наклепами та легендами про те, що українська еміграція розклася і одірвалася від рідного народу, — тут ця еміграція заманіфестувала свою живучість і працездатність і через ненависний їй кордон подала голос рідному краєві — «Ще не вмерла Україна...»

В цьому вбачаємо ми величезної ваги факт — це духовний зв'язок з рідним краєм.

Безперечно одно — вістка про з'їзд легально чи нелегально пройде на Україну, і там населення, жадне на творчі змагання живих людей, — зробить висновки з постанов згаданого з'їзду.

Еміграція — жива, еміграція — ця частина тіла українського народу — вірна тим заповітам, з якими покидала рідні терени, — ось головні тези, що є важними для українського населення, яке під большевиками перебуває. Еміграція не втратила ані віри в перемогу ідеї української державности, ані сили, з якою цю перемогу можна здобути. Вона показала себе на своєму місці, вона показала себе на височині, не дивлячися на тяжкі і нелегкі умови, в яких перебуває.

Ця свого роду моральна підтримка тим страдникам, що на рідних теренах боряться, є одним із найважливіших висновків із нарад 2-го делегатського з'їзду нашої еміграції в Польщі.

Другий Делегатський З'їзд Української Еміграції в Польщі.

Другий Делегатський з'їзд української політичної еміграції в Польщі відбувся у Варшаві в днях 29-31 грудня м. р.

День відкриття з'їзду, якого так давно чекала українська еміграція в Польщі і на який покладала вона так багато надій, наступив. Відкриття з'їзду відбулося в одній з найбільших саль м. Варшави — в саль т-ва гандльовців і стягнуло, окрім прибувчих делегатів, рівно як і досить значну кількість гостей як української, так і інших національностей. Досить

рясно на з'їзді були представлені різні осередки скучення нашої еміграції, а між ними: Александрів-Куявський, Бересте, Білоріжжя, Білосток, Блудень, Битків, Варшава, Гайшівка, Гродно, Жирардів, Івасевичі, Камінь-Коширський, Каліш-місто, Каліш-станція, Кадчуло, Ковель, Костополю, Краків, Лодзь, Люблін, Львів, Остріг, Перемишль, Познань, Платотіно, Рейовець, Рівно, Скальмерзіні, Сосновець, Станція Леська, Станіславів, Тарнів, Хманів, Цумань, Щепіорно, Цеханов, Янів Кобринський та ін.

З-поміж вибраних делегатів на з'їзд побули: проф. Андрусівський, ген. Базильський, І. Барило, полк. Білецький, Гальперін, полк. Дітченко, полк. Долуд, Климович, ген. Змієнко, Кітковський, Краснопільський, Коломинський, ген. Куш, Конопакський, Корній, Дихолько, Маненко, Макаревич, Марченко, Мартиненко, Мандріка, Миколасяно, Могила, Осьмак, Обертинський, Паланичча, Проценко, Письменин, Пасічниченко, Рогоза, Рошицький, полк. Середа, Самарець, полк. Садовський, Симянцив, Суходол, Скарський, Терещенко, Танцора, Тимошенко, Хоменко, д-р Чикаленко, полк. Чижевський, Чайківський, Шевчук, Шкурат, полк. Шадрин, Юшко і ін.

На з'їзді була присутньою досить значна кількість гостей як українців, так і представників приятних нам національностей.

З'їзд відкрив Голова УЦК п. М. Ковальський. Вітаючи з'їзд від імені Українського Центрального Комітету у Польщі, він в той же час підкреслює ті поступи, які зробила українська справа на протязі часу між І-им і 2-им делегатськими з'їздами. Цей другий з'їзд відбувається в далекокращих умовах, коли політичний обрій вже значно прояснився і коли на ньому вже менше хмар, які закривали раніше трасвиди нашої державности.

Після обрання мандатної комісії, до якої увійшли п. н. Долуд, ген. Змієнко і Суходол, слово знову забрав Голова УЦК п. М. Ковальський, який зазначив, що в перерв між І-им і 2-им з'їздами зайшла подія, яка міцно встрясла життям нашої еміграції, це — смерть Голови Директорії і Головного Отамана Військ УНР бл. пам. Симона Петлюри, пам'ять якого з'їзд вшановує вставанням. Так само вставанням було вшановано пам'ять члена і заступника голови УЦК організатора 1-го делегатського з'їзду бл. пам. О. Саліковського.

Далі з'їзд перейшов до заслухання численних привітань від різних організацій і осіб.

Першим промовляв відомий польський соціалістичний діяч посол Каліновський. Він вітає з'їзд від імені польської демократії, зазначаючи при тому, що демократія польська з великим зацікавленням стежить за визвольною боротьбою українського народу і с певня того, що день визволення цього народу вже не далекий.

Від імені грузинської еміграції промовляв п. Імнадзе. Він вітає з'їзд, підкреслюючи те, що наряди мусять торкатися не лише виконання тяжких і відповідальних обов'язків, що наклала батьківщина на українську еміграцію, але також і зміцнення братнього фронту з іншими поневоленими Московію народами сходу Європи. Своє привітання п. Імнадзе закінчив словами: «Хай живе вільна і незалежна Україна!».

Від імені уряду Кубані промовляв мін. Сулятицький. Торкнувшись коротко визвольної боротьби Кубані, п. Сулятицький підкреслив потребу спільної боротьби із спільним ворогом, бо «виборе Україна самостійність, буде вільною і Кубань і інші сусідні народи». І це не є лише думкою кубанської еміграції, це думка більшости кубанського народу. Свою перемову п. Сулятицький закінчив словами «Ще не вмерла Україна, не вмере і Кубань, не вмере і ваша і наша слава і воля!».

В імені вільного козацтва Дону промовляв п. Фролов. Так само торкнувшись коротко визвольних змагань Дону, п. Фролов підходить до потреби спільної боротьби з Московію. Свою промову кінчає він «босвим кличем, який підбадьорював українських вояків, коли йшли вони на ворога — «Слава Україні, слава!».

Від кримських і надволянських татар промовляв п. Ісхакі. Вітаючи з'їзд, він підкреслив, що історія знає вже багато прикладів спільних ділань України і татарських народів, але цієї спільности в діланнях, цього спільного фронту може найбільш вимагати сучасний момент. «У визвольній боротьбі поневолених народів сходу Європи ви, українці, гратимете першу роль, але не забувайте і про нас, про народи татарські, так само, як і ми про вас не забуваємо, бо ваш ворог є нашим ворогом». Свою промову п. Ісхакі закінчив словами: «Хай живе самостійна Україна і самостійні республіки татарських народів Крима і Надволля».

Далі вітали з'їзд: від імени «Українського Клубу у Варшаві» — п. Миронович, від імени «Спілки інженерів та техніків українців емігрантів у Польщі» — п. інж. О. Ільницький, від імени «Українського Правничого Т-ва» — п. Завадський, від імени «Української Студентської Громади у Варшаві» — п. Гонтар, від імени «Спілки українських військових інвалідів» — ген. Загородський, від імени «Українського військово-історичного Т-ва» — ген. Вовк, від імени «Українського Т-ва допомоги емігрантам з України у Каліні» — підп. Харитоненко, від імени «Т-ва вояків армії УНР» — ген. Куш, від імени Правління «Української станції у Каліні» — проф. Андрієвський і інші.

Аналізуючи ці привітання, слід зазначити, що провідною думкою в них була віра в недалекий упадок окупаційної влади на Україні, певність в тому, що боротьба за визволення України ще не скінчена і що остання сторінка цієї боротьби ще не написана, що ворог не вивів з рук українських борців зброї, бо цією зброєю є наша віра в перемогу. Тут в цих привітаннях з трибуни з'їзду склалися обітниці віддати всі свої сили українській визвольній боротьбі і побажання, щоб праці з'їзду були скеровані до об'єднання цілої української еміграції і проходили під гаслом УНР.

Голова УЦК п. М. Ковальський приступив далі до оголошення привітальних листів і телеграм.*) В них з'їзд вітали — «Укр. Респ.-Демокр. Клуб у Празі», «Т-во медиків у Празі», українська колонія у Бабуні, «Українське Об'єднання в Чехословачії», «Український Національний хор в Берліні», «Об'єднання української еміграції в Румунії», ген. Япчевський, інж. О. Морозовський, адв. Багриновський, Ковчаненко, Соловій, Крижанівський, пані Мешківська, О. Безпалко, С. Сірополько, Т. Синельників, б. прем'єр-міністр Польщі — А. Слівінський, полк. Шраменко та багато інших.

Голова УЦК подякував в імені з'їзду гостям за виголошені привітання і просив з'їзд приступити до вибору президії. До президії увійшли проф. Андрієвський — голова, ген. Куш і д-р Чикаленко — заступники, полк. Садовський і полк. Серета — секретарями.

З'їзд приступив далі до обрання комісії, до яких увійшли: комісія культурно-освітня — проф. Андрієвський, д-р Чикаленко, Краснопільський і полк. Серета; комісія організаційна — ген. Змієнко, Суходол, полк. Дітченко; комісія правнича — ген. Базильський, полк. Долуд, д-р Кудрицький; комісія фінансова — полк. Білецький, полк. Лиходько, полк. Чижевський; комісія інвалідська — ген. Загородський, полк. Садовський, сотн. Рогоза; комісія преси і пропаганди — ген. Куш, Краснопільський і сотн. Проценко.

Голова з'їзду оголосив, що одержано привітання від п. Головного Отамана. При цих словах всі присутні встають і Голова з'їзду оголошує листа:

«До другого З'їзду Української Політичної Еміграції в Польщі.

«Минуло вже дев'ять довгих років з того часу, коли останній козак армії Української Народньої Республіки переступив межі рідного краю.

*) Дивним і незрозумілим являється те, що на З'їзді не було отримано низки привітань з Парижу. 29 грудня м. р. звідти було виправлено телеграми до з'їзду од В. К. Прокоповича, нашої Місії в Парижі, Генер. Ради, Військ. Т-ва та редакції «Тризуба». (Прим. Ред.).

В тяжких умовах емігрантського життя наше громадянство не втратило твердості духа та лицарського завзяття, що присвічувало нашим героям-воjakам у тяжкій боротьбі проти лютого ворога. Страшна трагедія в Парижі, коли Україну спіткало найбільше нещастя, коли від ворожої руки впав Незабутній Вождь, — не зломил завзяття патріотів, а тільки міцніше загартувала нас для дальшої невпинної боротьби. Та-ж незломність панує і досі серед нас — кожний в міру сил своїх стоїть на варті коло наших бойових прапорів, — і я щасливий ствердити сьогодні, що є ще порох у наших пороховницях, що не ослабла ще козацька сила...

«Даремно ворог наш у розпачі і страху смертельному, почувши останні хвилини свого панування на нашій землі, намагається внести розбрат в нашу родину, щоб ослабити наші ряди. Нехай легкодухі і слабі серцем йдуть на його принади, таких є одиниці. Та сотні і тисячі загартованих, у кризо закутих борців усе міцно і незмінно тримають прапори УНР, з якими покинули улюблену батьківщину. Недавні з'їзди емігрантські свідчать про незломну волю нашу до близької перемоги і вже недалеко той час, коли наші, освячені кров'ю прапори переможно змають перед св. Софією.

«Сердечно вітаючи еміграцію нашу в Польщі, бажаю з'їздові продуктивної праці на полі організаційному, бажаю непохитности та вірности нашій святій справі.

«Серцем і душею з вами, глибоко вірю, що це вже останній з'їзд на еміграції, що вже близький той час, коли наша родина емігрантська, разом з великим страдником — народом українським — на рідній землі заспіває вільно і радісно: — «Ще не вмерла Україна і слава, і воля!»...

Андрій Лівницький».

Грім оплесків був відповіддю на слова пана Головного Отамана. Овації змінилися патріотичним співом нашого національного гімну, і слова «Ще вмерла Україна» могутніми хвилями заповнили салю.

З'їзд доручає президії послати відповідь панові Головному Отаманові і переходить далі до порядку денного.

На черзі були доклади членів УЦК у Польщі, з якими виступали — голова УЦК М. Ковальський, ген. В. Сальський, І. Золотницький і В. Приходько. З докладів цих, що всебічно освітлювали п'ятилітню діяльність УЦК, виринали тяжкі й довгі місяці і роки мозольної праці у всіх ділянках життя української еміграції у Польщі, досягнення якої стають нам ще більш дорогими, коли ми візьмемо на увагу матеріальні труднощі, які увесь час переживала централь, і еміграційні наші злидні на периферії, що не могла підтримати УЦК, а лише вимагала від нього допомоги.

Від імені Ревізійної комісії УЦК зложив справоздаання ген. М. Безручко.

Глибоку увагу з з'їзду притягли до себе реферати представників нашого уряду, з якими виступили — заступник Голови Ради Міністрів проф. О. Лотоцький, військовий міністр — ген. В. Сальський і уповноважений міністр — др. Р. Смаль-Стоцький. Доклади ці всебічно схарактеризували та проаналізували всі ділянки сучасного життя совієтського союзу і України, сучасне положення української справи на міжнародньому форумі та становище і діяльність української еміграції у всіх країнах, приймаючи на увагу працю наших урядових чинників.

Не раз стискалося з радості і задоволення серце посланців української еміграції і не раз трясли салюю оваційні їх оплески. Голова з'їзду дякував промовцям за змістовні реферати і просив передати всьому урядові вирази задоволення і вдячності, яку носить українська еміграція у своїх серцях. Після заслухання реферату військового міністра ген. В. Сальського, з'їзд ухвалив наступні резолюції:

«Другий делегатський з'їзд української політичної еміграції у Польщі шле страдальницькому українському народові, що від дев'яти років терпить тяжке ярмо червоної московської окупації, — свій щирий синовній привіт і врочисто прирікає, що й надалі неухильно йтиме до цілковитого визволення України з-під зненавидженої Москви та до створення вільної, не від нього незалежної, Української Народньої Республіки.

«Ні тяжке життя на чужині, ні час, ні ворожі заходи не знищать в нас любови і відданости своєму народові та його волі; як досі служили, служити цій ідеї вірно будемо і в слушну годину на поміч своєму народові станемо.

«Перед пам'яттю тих братів і сестер, що за ці високі ідеали українського народу полягли в боях на широких ланах України, по льохах московських чека на застаннях і скрізь по світі на еміграції, побожно схиляємо свої голови.

«З-поміж цих лицарів національного обов'язку і чести хай святитися во віки і віки ім'я незабутнього Воядя українського народу світлої пам'яті Симона Петлюри, що поляг від підступної ворожої руки на вулиці Парижа, вірний народові своєму.

«Другий Делегатський з'їзд української політичної еміграції у Польщі з почуттям глибокого морального задоволення і великої радості стверджує:

«а) що збройна боротьба за українську державну незалежність, в якій вона брала чинну участь, не пішла на марне, а поширивши та зміцнивши в українському народові прагнення до державного незалежного життя, посунула його в напрямку осягнення тих прагнень значно вперед;

«б) широке усвідомлення українських мас в тому, що лише цілковита державна незалежність забезпечить українському народові повний розвиток його сил та добробуту;

«в) цілковитий заперек серед українських мас навіть найменших симпатій до комунізму, повну дискредитацію московсько-совітської влади в очах населення і що раз більший зріст активності українського селянства та робітництва проти совітської влади;

«г) немінучість широкого народного повстання проти окупаційної влади, повалення її та здійснення проголошеного в 4-ім Універсалі Центральної Ради гасла державної незалежності української нації.

II. Маючи на увазі цей, останній рішучий акт боротьби українського народу за своє державне життя, з'їзд:

«а) вважає за кінчене для осягнення перемоги над московським окупантом всі зусилля повставшого українського народу керувати проти Москви і забезпечити Україні з боку сусідніх та ин. держав західньої Європи моральну підтримку;

«б) вірить, що західня Європа в інтересах забезпечення у себе внутрішнього спокою та економічного добробуту, а на сході Європи тривалого порядку, широко допоможе Україні в її боротьбі проти імперіалістичної Москви: апелює до Високої Ліги Націй, аби ближче прийняла до серця стан сучасний українського народу, як і долю його в майбутньому та своїм високим авторитетом його підтримала;

«в) в передбаченню боротьби з московським імперіалізмом українського народу в близькій спільці з іншими поневоленими Союзом ССР народами, як і братерське дальше співжиття напе з ними в землях визволених та оборону земель цих од Москви разом з ними в майбутньому, — вітає приязносоюзні стосунки уряду УНР з перебуваючими на еміграції урядами поневолених народів Кубані, Кавказької Федерації та Вільним Козацтвом;

«г) з обуренням осуджує всякі спроби порозуміння невідповідальних груп еміграції української з еміграцією російською, з огляду на непримиримо вороже відношення останньої до державної незалежності України;

«д) констатуючи об'єднання під прапором Української Народньої Республіки всіх живих сил еміграції, що стоїть на ґрунті цілковитої державної незалежності України, -- закликає еміграцію бути на поготівлі, аби організовано, на заклик уряду УНР, взяти активну участь в прийдешній боротьбі і як найкраще прислужитися своєму народові у виборенню власної незалежної держави та її організації.

«е) з обуренням відкидає ганебні наклепи, мовляв-то українська еміграція є знаряддям в руках чужих держав і п'ятує ці наклепи як зраду інтересів українського народу та його визвольної боротьби».

Після доповіді проф. Р. Смалю-Стоцького з'їзд ухвалив вислати листи ред. Спільницькому (Польща), Евенюві (Франція) та пані Гемберлін (Англія), в яких висловити їм подяку за працю, яку понесли вони пропагуючи ідею української державності.

З'їзд заслухав далі доклад Голови УЦК в справі організації української еміграції, який передбачає об'єднання останньої на громадському принципі в Т-ві «Український Центральний Комітет», а також доклад члена УЦК В. Приходька в справі організації еміграційного суду чести.

В доповідях з місць, які стали на порядок денний наради з'їзду після цього, представники поодиноких еміграційних осередків складали справоздання з життя і діяльності їх колоній. В доповідях цих досить часто висловлювалися жалі на брак матеріальних засобів, який не завжди дозволяє здійснити ті плани, реалізації яких домагалося життя, і який не завжди дозволяє розвинути діяльність до тих розмірів, на які могли б дозволити місцеві інтелектуальні сили і умови.

В кожному разі, як доповіді з місць, так і дискусії над звітами членів УЦК, які за цим слідували, дали ясну картину потреб нашої еміграції в Польщі, які безумовно візьме під увагу будуча Управа УЦК і в міру можливостей їх задовольнить.

Після дискусії над звітами членів УЦК з'їзд прийняв справоздання останнього, а його членам висловив подяку за їх корисну п'ятилітню працю.

Після доповіді правничої секції було прийнято з'їздом відповідно доповнений і змінений проєкт статуту еміграційного суду чести.

Після доповіді інвалідської комісії, з'їзд ухвалив просити УЦК вжити заходів до дальшого поліпшення матеріального становища українських інвалідів у Польщі, про призначення інвалідського забезпечення на рівні з іншими українськими інвалідами рівно-ж і для тих інвалідів, що набули каліцтво після 21 березня 1921 року, яко наслідок військових подій під час визвольних змагань. В резолюціях цих просять УЦК:

вистаратися для українських інвалідів продовження ще на один рік оглядин тих українських військових інвалідів військовими лікарськими комісіями, що з різних причин до цього часу на ці оглядини не ставилися; вистаратися для всіх українських інвалідів дозволу вільного руху і замешкання по цілій Польщі;

здобути для Спільни військових інвалідів грошові засоби на заплату за рік наперед за винаймлення відповідного помешкання під Дім Українського Інваліда;

звільнити українських інвалідів від оплати за помешкання в Станиці; видавати Спільні стади що-місячну допомогу на видання «Українського Інваліда» та ин.

Після доповіді культурно-освітньої комісії, з'їзд ухвалив просити УЦК

про поширення шкіл для емігрантів на терені Польщі і про матеріальну допомогу вже існуючим школам, а в першу чергу — Гімназії ім. Т. Шевченка і Школі ім. С. Петлюри в Станиці. Багато рівно-ж відкрити школу для дітей в с. Щепіорно і в самому м. Каліші, як також і в міру можливості і там, де в школах цих заїде потреба;

про вжиття заходів, щоб абсолюенти станичної гімназії приймалися до високих шкіл Польщі. Просити, щоб гімназії були надані права гімназій державних та подбати про ліпше матеріальне забезпечення гімназійальних професорів;

про заснування при Відділах УЦК в місцях більшого скупчення української еміграції бібліотек та читалень та про систематичне матеріальне субсидювання вже існуючих;

подбати про заснування в міру можливості бюро праці, спортивних гуртків, еміграційних клубів, хорів, оркестр, аматорських гуртків і т. и.

Після доповіді комісії преси й пропаганди з'їзд ухвалив просити УЦК: вжити заходів до заснування щоденного часопису;

субсидіювати воєнно-літературний журнал «Габор» і журнал «Український Інвалід», чим і забезпечити їм систематичний вихід;
використовувати для пропаганди радіо-станції в різних осередках Європи, як це вже мало місце в Америці і у Кракові;
заснувати центральну бібліотеку при УЦК й рухомі бібліотеки для задоволення духових потреб відділів УЦК;
заснувати книгарню при УЦК у Варшаві.

Після доповіді організаційної комісії з'їзд приступив до розгляду проекту нового статуту «Т-ва Український Центральний Комітет», який і був ним прийнятий.

За цим йшли вибори органів УЦК.

До Управи УЦК обрано: п. п. М. Ковальського, ген. В. Куша, полк. М. Садовського, В. Краснопільського і І. Золотницького. Заступниками членів УЦК обрано — п. п. В. Яновського, П. Сікору і В. Приходька.

До Ревізійної Комісії УЦК обрано — п. п. Лукашевича, Кудрицького і Макаревича, а заступниками — п. п. Письменного і Шевченка.

До Громадського Суду обрано — п. п. ген. Змієнка, В. Приходька, П. Руткевича, С. Івановича і І. Липовецького, а заступниками — п. п. Проценка і Щурата.

До Ради УЦК обрано — п. п. проф. О. Лотоцького, ген. В. Сальського, проф. Р. Смаль-Стоцького, ген. Безручка, ген. Юнакова, проф. Андрієвського, проф. Холодного, д-ра Л. Чикаленка, графа М. Тишкевича, Галаневича, Шкурата, ген. Загородського, ген. Галкіна, Письменного, ген. Сінклера, рект. Шовгенова, А. Лукашевича, ген. Шандрука, полк. Шрамченка, полк. Середу.

Далі Голова з'їзду проф. Андрієвський зложив подяку панам делегатам, які своєю дисциплінованістю і організацією праці помогли йому на протязі трьох днів перевести наради з'їзду. Наближалася хвиля закриття з'їзду, до нового року залишилося кілька годин. Голова з'їзду звернувся до присутніх делегатів і гостей з проханням передати всій еміграції новорічні привітання від 2-го делегатського з'їзду у Польщі, та висловлює побажання, щоби від цього року в її життю розпочалася нова епоха, яка наблизить її до здійснення ідей, які репрезентує і за які вона бореться — ідей української державности.

З'їзд ухвалює послати новорічні привітання урядові УНР. Повітрям затрясли звуки національного гімну, а після них оваційні — «Слава Україні... Слава Головному Отаманові...»

На цьому з'їзд закінчено.

І. Липовецький.

---

3 життя і політики.

— Передвиборчі настрої. — Пасивність совітських кол. — По-між селянством. — Розмови про селянський союз. — Біла голоду і хлібзаготівель. — Вилізла класового ворога. або Жапочка. вихована в антисемітському душі.

Останні два місяці проходять на Україні під знаком підготовки передвиборів совітів, які розпочнуться з січня. В своєрідних умовах сучасного режиму відбувається передвиборча кампанія, яка набірає цілком оригінальних форм, яка відзначається специфічними, незнайомими в західній Європі рисами. Як неповно одбиває життя казюнна совітська преса, все таки на підставі її інформацій складається певний образ передвиборчої ситуації і передвиборчих настроїв, змальовується низка фактів і подій, біля яких не можна пройти без уваги і обговорення.

Два моменти особливо характеристичними являються в сучасній передвиборчій кампанії. Це з одного боку становище в цій справі совітських

чинників — урядових кол і т. зв. «совітської обшественности», з другого боку позиція, яку зайняли тут широкі народні маси, передовсім селянство.

Для совітських кол, вірніше для керуючої групи, перевиборів совітів це найбільша, найвідповідальніша політична кампанія, яку належить перевести і виграти. При тому треба при переведенні її розв'язати два завдання — одержати в нових совітах установи працевдатні і авторитетні для широких кол людности, отже при теперішніх обставинах і умовах установи з максимальною домішкою не-комуністичних елементів; але з другого боку разом з тим треба мати в перевибраних совітах також установи, які звердо і певно будуть піддержувати комуністичну диктатуру, себ-то інституції з мінімальною кількістю не-комуністів. Бажаючи розв'язати ці два суперечні завдання, здійснити програм, який так лагадує ті гасла, які в свій час висовували щедрийські помпадури, керуючі совітські кола пропонують всім своїм підлеглим і підвладним з одного боку притягати до участі у виборах і заінтересувати ними найширші кола трудячого населення, з другого боку всіляко перешкодити і не допускати, як-що те населення почне виявляти антисовітський ухил; в цих випадках його належить зараховувати до глитаїв, які не повинні мати ніякого впливу, ніякого доступу до перевиборів совітів. Такі приблизно зміст тих наказів й директив, які були дані по совітському урядовому і громадському фронті відносно тої лінії, яку належить здійснювати під час виборів совітів.

Але не все так складається, як бажається Політбюро ЦК комуністичної партії. Теперішня виборча кампанія дає від неї низку ухилів. На засіданнях Центральної Виборчої Комісії 13. XII і 17. XII, себ-то в той час коли виборча кампанія мусіла би стати найбільш інтензивною, секретарь характеризує передвиборчу ситуацію в таких рисах («Вісти» ч. 291 з 14. XII і ч. 294 з 18. XII): Не зважаючи на директиви ЦК, ВУЦВК і Центрвиборчому місцеві органи ще до цього часу не зосередили коло виборів широкої політичної масової роботи. Підготовка носить формальний характер. Громадські організації і кооперативи, з окрема ко-госсецкії, профсоюз і КНС, не спромоглися організувати практичну роботу. Найкращою оцінкою в підготовчій роботі до перевиборів є збільшена активність виборців на звітних зборах совітів. До генер її не виділо. На звітних зборах буває 25-35 відс. виборців. Масовости нема. Постанови про покращавлення роботи не виконано. Ворожі елементи заборушилися; почали вже замічати кандидатури до совітів; подекуди вони орудують терором. Проте організована одсіч проти них мала. Ця офіційна песимістична оцінка активности совітських кол в передвиборчій кампанії доповнюється цілою низкою тотожних повідомлень, які у великому числі дає совітська преса. Наводимо кілька з них — перші, які попали під руку. З Тульчинської округи повідомляють («Вісти» ч. 290 з 12. XII): «залишилося менше місяця до перевиборів рад, а підготовчу роботу ще до цього часу, як слід не розвинуто». В Слов'янському (на Артемівщині) мійськвыборчому половина його складу не являється цілком і не працює зовсім («Вісти» ч. 290, з 12. XII). У Выпичинській округі активність виборців, зокрема бідноги, слаба («Вісти» ч. 299 з 20. XII). Навіть така певна і благонадійна установа, як ВУРПС — всеукраїнський центр професійних спілок — навіть вола не виявила належної активности і лише цими днями — в грудні — як констатують з сумом «Вісти» (ч. 290 з 12. XII), дала директиви професійним організаціям про участь в виборах.

В чому причини цієї пониженої активности совітських органів у виборчій кампанії на підставі тих матеріалів, які є в нашому розпорядженні, сказати трудно. Є де-які натяки на те, що в певних випадках мається до діла із свідомим саботажем розпоряджень центру з боку місцевих органів, в яких більшу роль відіграють антисовітські елементи. Але можна думати, що, мабуть, більше значіння відіграє та свідомість неможливости виконання суперечних директив центру, яка місцевим людям мусить бути цілком ясною.

Являється дуже характеристичним, що майже всі повідомлення про

пасивність в передвиборчій кампанії совітських кол і тих елементів села, на які хоче спертися совітський режим, підкреслюють активність анти-совітських елементів, тих, кого об'єднує совітська преса і совітський жаргон під назвою глитаїв. Повідомлення про цю активність йдуть буквально з усіх районів України. Вони надто численні, щоб народити. Виділимо тільки ті, в яких є повідомлення про форми, які набирає ця активність. З Дніпропетровщини («Вісти» ч. 292 з 15. XII) пишуть: «глитай чудово засвоїв політграмоту. Де треба він оперує нашим міжнароднім становищем, розкаже біднякові про ухили в партії, він навіть знає, в якому стані перебуває селянство в ворожих нам державах. Глитайство ближнєцьського району перекоує бідноту, що не сільради об'оронять її інтереси селянства, а селянський союз, отже всьому селянству незалежно од його становища треба об'єднатися в такий союз (ростріл наш. В. С.). Глитайство Верхньодніпровського району погоджується голосувати за кандидатів бідноти, але з умовою не користися, коли парторганізації висунуть інші кандидатури. Зареєстровано випадки тероризуванн'я глитайми голів сільрад, що виконують повнотою директиви партії. Беручи активну участь в виборах, заможне селянство домагається поширення виборчих прав: отруйду виборчу комісію в Киємі чужі шод-я оточують десяти і обездолених і вимагають — дайте голос! («Вісти» ч. 293 з 16. XII). В цілях використання виборчої кампанії організуються підпольні виборчі комітети, скликаються нелегальні збори, намічаються кандидатури. «Вісти» пишуть (ч. 293 з 16. XII) — в селі Воскресеньському Богородухівського району глитай організували підпольний виборчком: обговорення глитайських кандидатур було в с. Яслюватому Охтирського району, в с. Бражинках Володарського району, з с. Рябухино, Тарапівського району. Використовуються різні збори, що відбуваються в селі. Дуже цікавий констатується совітською пресою факт, що той, кого називають глитаєм, не завжди є глитаєм по своєму соціальному стану, що це є скоріше політичне, а не класове угруповання. «Вісти» ч. 294 з 18. XII пишуть про «полігача», того, хто йде й піддержує глитая. Полігач — це не завжди заможній дядько або замаскований глитай. Серед полігачів ми зустрічаємо голів та секретарів сільрад, членів сільрад, членів сельвиборчкомів, вчителів і навіть членів КНС. Полігач прикидається часто прихильником совітської влади, засвоює совітську фразеологію; він навіть буває з партійним квитком. В результаті цього виборча кампанія одкриває совітській владі такі неприємні факти, як те, що в Миколаївському районі («Вісти» ч. 290 з 12. XII) в деякі сільради попролазили прибічники глитаїв та взагалі заможні, або те, що в Талачівській сільраді Нововельського району значна частина членів сільради одночасно являється членами церковної ради.

Не треба проте робити висновків, що активність селянства скеровується виключно в бік використання совітів і участі у виборах. Вряд чи можна уважати, що організованість селянства при совітських умовах могла бути остільки значною, щоби ціле воно могло засвоїти єдину тактику. Поруч із зв'язками, які ми наводили, можна стріти повідомлення про факти селянського терору в зв'язку з виборами, про факти зриву і бойкоту звітих зібрань совітів то-що. Але в кожному разі всі повідомлення свідчать про цілком несподіваний для совітських чинників зріст активності селянства в зв'язку з виборами.

Які результати будуть цієї активності, як вона відіб'ється на наслідках виборів, угадати трудно. В кожному разі треба пам'ятати, що вся процедура переведення совітських виборів дає дуже багато можливостей і способів для влади вплинути на їх остаточний вислід. Тим то, може, ті факти, які ми подаємо будуть мати скоріше не стільки виборче, скільки загальне політичне значіння.

***

На голодному фронті тихо. Повідомлень з голодних районів за випадком хіба пари дописів про ті слюзи вдячності, які викликає у голодних селян одержання допомоги од совітської влади, бракує цілком. За те виникли розмови про голод на Україні в Москві на сесії ЦВК ССРСР, під час яких вияснилося, що та допомога, яка призначена для України, є малою і

що тих сум, яких хотів добитися український совітський уряд, Москва не дала. При обговоренні бюджету ССРС в союзній раді Пурайко («Вісті» ч. 284 з 6. XII) констатував, що в бюджеті це досить відбито заходи боротьби з частковим недородом в окремих районах УРСР. При обговоренні бюджету в раді національностей в тому самому році зробили заяви два други представили УРСР Буценко і Мериш, при чому Буценко підкреслив, що він вважав за недостатє відпущення 12 міль. карб. на допомогу населенню, погрозілому від недороду в місцевостях України, замість підрахованих 67 міль.

Що криється за цими суґубо обережними заявами московських підпільців, розшифрувати, думаємо, нема жадної потреби.

Зменшуючи ту допомогу, яка належить голодним місцевостям України, совітський уряд проте не зарікається і не одмовляється од українського хліба, який потрібний для тих голодних місцевостей. Натиск всілякими способами на селянство в цілях здобуття більшої кількості хліба, в цілях піднесення темпу хлібозаготівлі продовжується. Проте результати цього натиску, як і раніше, лишаються марними. 14 грудня відбулося засідання президії ВЦФ в справі хлібозаготівель. Заступник наркомторгу Пуськов повідомив, що за листопад з призначених для України 15,5 міль. пуд. заготовлено лише 9,8 міль. пуд. (тобто 58 відс.). Питома вага України в хлібозаготівлях в ССРС була в листопаді 12,2 відс., за першу декаду грудня вона зменшилася до 8,9 відс. («Вісті» ч. 292 з 15. XII). Українська економічна рада на своєму засіданні констатувала, що за першу декаду грудня виконано лише 7 відс. плану; вона підкреслила необхідність на Україні опадливо витрачати хліб («Вісті» ч. 293 з 16. XII). За третю п'ятиднівку грудня хлібозаготівлі споживчої кооперації збільшилися, натомість хлібозаготівлі сільсько-господарської кооперації зменшилися («Вісті» ч. 294 з 18. XII). Словом, топтання на місці продовжується з сарказми результатів.

***

На закінчення один з дрібних совітських анекдотів. Він яскраво відбиває всю ту ступень збочення і отупіння, до яких дійшов совітський обиватель. Оповідають його «Вісті» ч. 238 з 11. XII під sacramentalним заголовком «Виласка класового ворога». Мова йде про відносини серед мешканців дому № 2 на Воронізьській ул. в Харькові, що живуть на спільному коридорі. Є там тиха родина Галушок. Діти в цій родині б'ють візку у сусідів. Собачку, що належить цій родині, привчають виконувати природні потреби коло дверей сусідів, з якими посварилися. Сусіду, що хоче скористуватися спільною ванною, на яку має право, ця тиха родина з початку пробус задушити димом, для чого щільно забиває газетними паперами близнавий димоход; коли це не вдається, коло ванни вилчають відро з помийми: купається, значить, але люхай! Такі мляві відносини, які яскраво свідчать про великі культурні досягнення, про всю ту культурну революцію, що її здійснив совітський уряд, панують в одному з харьківських націоналізованих будинків.

Але чи ще не більш характеристичним і пікантним є спіль і спосіб, в якому трактують цю справу «Вісті». Газета трактує і оповідає про ці факти, не як про факти дикі і обурюючі самі по собі, а як про подію, що в ній знаходять своє виявлення політичні настрої і симпатії тихої родини Галушок. Газету обурюють не так дитячі саміх фактів, як їх підстава. Це є виступ підкрашених в червоній колір антисемітів, які йдуть проти жидів і тих руських, що стають в їх обороні! Цей підквад виступу, а не самий факт його обурює передовсім совітську газету. І навіть історію з собакою Галушок трактують «Вісті», як спробу виховати цю тварину в антисемітському дусі, бо, мовляв, двері біля яких мала галушковова Жаночка виконувати свої природні потреби, були двері жидів. А факти подібного стилю і характеру самі по собі в соціалістичній республіці очевидно нікого не дивують, нічий уваги не приваблюють і жадних рефлексій не викликають. Вони є одним з кільців того, з чого складається там що-дегше життя. Оже коли вони не є «виласкою класового ворога», на що і по що говорити про них.

В. С.

3 міжнароднього життя.

Повстання в Афганістані. — Нові держави.

Велика війна означилася важливими наслідками не тільки на європейському континенті; вона відбилася глибокими змінами й у ближчому до Європи мусульманському азієському світі, порушивши традиційну пасивність його народів.

Політичну мапу цих народів цілковито перекресно. Араби прокинулися до самостійного життя, утворивши, почасти за допомогою європейських держав, почасти без тої допомоги, — кілька суверенних держав на своєму старославному півострові і змагаючися до того самого в т. зв. мандатних землях Малої Азії. Туреччина з напів-клерикальної монархії стала своєрідною республікою з диктатором на чолі; Персія розпочала конституційну еру свого життя, а за ними виступив на ту саму путь і найдаліший Афганістан, що лише після великої війни виборів собі самостійність.

Шляхи європейських впливів простяглися далеко в глибину мусульманського світу, але виявляється, що по тих шляхах азієським народам доводиться йти з великими труднощами, з перешкодами та перебоями. Кінець минулого року зазначений звітками про великі змови в Туреччині, про тертя й незадоволення в Персії, місцеві бунти та війни в Аравії, і нарешті — великим збройним повстанням в Афганістані. І чим далі країна од Європи, чим пізніше вона ввійшла до сфери європейських впливів, тим сильніший спротив її населення проти європеїзації, що наче-б то в наш час стихійно насувається на азієський суходол.

Особливу увагу європейської преси звернуло на себе повстання в Афганістані. — і то з кількох причин. По-перше, країна ця лежить на розмежжі двох імперських систем: з півдня — британської через Індію, з півночі — совітської через Сиву та Бухару. Цього одного, маючи на оці органічне для Азії англо-совітське суперництво, було б уже досить для пояснення цього інтересу. Але до збільшення цього інтересу спричинилося ще й те, що афганський король Аманула, проти якого повстали його піддані, особа, так мовити, близька і своя, бо ж він, як відомо, минулого року об'їхав з жінкою своєю цілу Європу з півдня на північ і з заходу на схід. Крім того, повстання це типово для всіх східних заодсталіх країн і народів, що їх, волею долі чи з інших причин, втягнуто до всемогутнього процесу європеїзації.

В той час, як порушуючи споконвічні звичаї, король Аманула позичув своєю країну для подорожі в Європу, він, в очах своїх підданих, був великим монархом. Правда, як влучно зауважав в статті з цього приводу «Journal de Genève» — на трон він дістався при таємних обставинах, які нагадують лихої пам'яті обставини початків царювання російського імператора Олександра I (убивство батька), але на сході такого роду речі не роблять великого вражіння. А Аманула вчинив для своєї батьківщини велику річ, яка згладдила собою все минуле, бо здобув для неї незалежність. Про те, що король од'їхав до чужини, афганці, звичайно, знали, але про те, що він там робив, може ніхто в країні й не довідався. аж поки Аманула не став наподоблювати Європу в Кабулі. На короля Європа зробила колосальне вражіння, але найбільше захопився він Туреччиною. Там він познайомився з реформаторською чинністю Кемаля пані і взяв собі по людину зразком, не вгледівши тої різниці, що була між Туреччиною та Афганістаном. Турки, хоч і магометане, хоч і заодсталі, порівнюючи з Європою, але вони уже кілька сот літ живуть поруч з нею, в переміж із християнами; для них європейська культура не була чимсь абсолютно новим і невиданим. В той самий час афганці — народ замкнутий в гірських долинах, одрізаний од світу. На цілій Афганістан, констатув вказана вище газета, вряд чи було п'ятьдесят людей, що ввіжають колись за межі батьківщини, двадцять — які б говорили якоюсь чужою мовою. До остан-

ніх часів країна не мала навіть центрального уряду, а складалася із багатьох племен, роз'єднаних, не зв'язаних, які жили що найменше у умовах раннього середньовіччя.

З таким населенням і в таких умовах розпочав кардинальні внутрішні і зовнішні реформи Аманула. Почав з гори — з держави. З абсолютного монарха став конституційним, бо скликав парламент. Та коли з'явилося до Кабулу 700 депутатів з гірських непереходних щілин, їх завели всіх до великої залі, роздягли та видали їм візитки, черевики, пілїндри. Те саме зробити було наказано цілому Кабулу. Європейського одягу не було достать, треба було платити скажені гроші, і в наслідок цього кабульських європейців, в тому числі й одного англійського журналіста, було так обкрадено, що їм не було в чому вийти на вулицю. Те саме з жінками. Королева покликала їх до себе й наказала їм скинути серпанки з обличчя. — Очі нам дані, аби ми ними дивилися, — сказала вона їм, і вони вийшли на вулицю без чадри, а потім вдягли європейські короткі сукні.

Але справа була не тільки в сукнях та в одязі взагалі. Анульовано всі стародавні закони й звичаї. Аманула зробив, по-перше, те, з чого починають усі східні реформатори, починаючи з Петра I та Лєніна, — він змінив державну столицю. Він організував армію на європейський кшталт з трьохлітньою обов'язковою службою, — в країні, де досі війська формувалися по системі середньовічного васальства. Для армії потрібні були гроші, — встановлено податки, яких досі там не платили. Треба було для рекрутування зробити перепис, а, як відомо, на цілому сході, починаючи почасти з Московщини, перепис — щось подібне до каїнової печати. Щоб мати офіцерів та урядовців, потрібні були школи. Їх заведено скрізь, а по більших містах організовано гімназії, але тим самим порушено було віковий привілей мусульманського духовенства. І то тим більше, що школа стала обов'язковою не тільки для хлопців, але й для дівчат, і що навчання стало спільним для дітей обох статей. Як завершення всього, заборонено було гаремні полігамію то-що, і цілковито були зламани віковічні мусульманські традиції родинного життя. На протязі кількох місяців Аманула перевернув до гори ногами цілу афганську психологію, змагаючися негайно перетворити свою батьківщину у справжню Європу. Кажуть, що до цієї поспішності спричинилася його дружина королева Сурайя, що була дочкою афганського емігранта й дістала чисто європейське виховання в Дамаску у французькому монастирі.

Ні одної з наведених реформ не вдумали ні Аманула, ні його жінка, бо всі вони — точна копія того, що вони бачили на свої очі в Туреччині. Для європейського ока вони всі потрібні й важливі, на протязі часу — вони необхідні, і рано чи пізно, безперечно, вйдуть в обіг афганського життя, бо по-за ними немає шляху для культурного поступу. Але королівське подружжя, маючи найкращі наміри, втратило чуття реальности, бажаючи не в міру скоро прийти до поставленої собі мети, і поплатилося за те народнім повстанням.

Вибух стався у Джелалабаді, провінції, що лежить на дорозі з Кабулу до Індії. На чолі руху стали родові вожді та представники магометанського духовенства. Довший час Кабул було одрізано од цілого світу, і лише потім стали доходити звістки чи то через Індію, чи то через Москву, з якими Кабул зв'язаний своєю могутньою радіостанцією. На початках повстанці мали великий успіх, напали на самий Кабул і захопили були до своїх рук певну частину афганської столиці. Але з часом успіх перейшов на бік короля Аманула. Його війська вигнали нападників з Кабулу, і тереном бою стали околиці гірські переходи. Одночасно з боями однак король веде з повстанцями й пересправи, обіцяючи їм певні уступки що-до своїх реформ. В час, коли пишуться ці рядки, бої затихли, як повідомляють, тому, що в горах випав глибокий сніг, що перешкоджає якому будь рухові більших людських мас. Гадають, що на протязі зими годі чекати якихось більших військових подій, і ця передишка дасть афганському королеві та його дружині можливість виправити своє становище, зговорившись з бунтівними підданими своїми.

Повстання викликано наявно внутрішніми причинами. А в тім совітські дипломати, як про те подають з Москви європейські кореспонденти, вбачають в ньому наслідок англійських інтриг проти ССРСР. І спосилаються на той факт, що цілий рух, між иншим, спрямовано на московських та турецьких інструкторів, закликаних свого часу Аманулою для організації певних військових частин. Але інформатори закордонних газет із Москви дають інші пояснення. До вибуху, на їх думку, спричинився совітський турецький командарм, малограмотний матрос Дибенко, спровокувавши та прискоривши його через своїх агентів. Поведінку Дибенка в Москві ухвалили, і на майбутнє дано йому з Кремля, як про те говорить «L'Echo de Paris» наказа: підтримати або повстанців, або короля Аманулу в залежності від того, чиї справи будуть кращі. Так воно чи инакше, поки-що невідомо, але як на большевицьку політику, дуже правдоподібно.

* *
*

Англійські та німецькі католицькі газети повідомляють, що в 1929 році буде нарешті остаточно ліквідовано т. зв. «римське питання», себ-то римський папа замириться з італійським королевством. Досі між Ватиканом та Квіриналом був, так мовити, стан війни, бо папа та король, хоч обидва жили в тому самому Римі, не мали жадних офіційних відносин; італійський король, зачинаючи з 1870, не мав права вступу до Ватикану, хоч і був добрим католиком, а папа, хоч італієць родом та італійський єпископ, вважав римську територію по-за своїм палацом землею ворожої йому держави. Замирення стас на тому, що світську владу папи поширено буде не тільки на Ватикан та сусідній з ним собор св. Петра, але й на суміжну невелику, у кільки мійських кварталів, частину міста, де знаходяться й зараз папські міністерства (конгрегації) та дипломати, представлені перед Св. Престолом. Папа тоді урочисто проголосить сперецання закінченим і обмінється з італійським королем дипломатичними представниками. Чутку про відновлення папської держави було вже свого часу нотовано в «Тризубі», але тоді ходило ще й про передачу папі вузьенького пасама території над Тибром до моря. Тепер од цього, як здається, папа уступив, і можна сподіватися, що рік 1929 буде свого року епохальним в історії Св. Престола.

* *
*

«Daily Express» повідомляє, що мандатна комісія має дати свою згоду на перетворення французької Сирії в самостійну державу з королем на чолі, яку досі проєктовано було, як республіку. Королем сирійським має стати князь Аділ-бен-Аяд, нащадок стародавньої династії каліфів Омаядів, що перебуває довгий час у Парижі. Проєктованому королеві зараз 45 літ і жонатий він з племенницею єгипетського короля. Нове королівство зостанеться під мандатною протекцією французької республіки.

* *
*

«Daily Telegraph» подас, що британський уряд розважає зараз проєкт про встановлення нового домінійона в північно-східній Африці. До нової британської держави мають ввійти: Танганайка, колонія та протекторат Ренія і протекторат Уганда. Домінійон має би таким чином територію в 700 тис. кв. миль та з населенням в 10 мільйонів.

* *
*

В Індії також сподіваються, що ця колосальна країна ще в поточному 1929 році набуде прав британського домінійона. Резолюцію в тому напрямі прийнято всіма місцевими національними групами, не виключаючи й численних індійських королів-магарадж. До того ж висновку, як здається, прийшла й парламентська англійська комісія з Саймоном на чолі, що її було вислано до Індії з Лондону з метою розважити цю справу на місці. Конституція нової індійської держави має бути надзвичайно складною,

бо вміщатиме вона в собі кілька десятків автономних частин, силу людей різних вір і націй. Найбільше характерною її рисою, на якій згоджуються всі конституційні проекти, як повідомляють, буде та, що виборне право має буди збудоване на системі цензу, але ценз той буде виключно освітній. Знов же парламентською мовою буде, як здається, мова англійська, бо це єдина мова, спільна для всіх освічених верств індійського населення.

Observer.

3 преси.

Останній виступ проф. О. Шульгина в «Прометеї» викликав чималий одгук в російській еміграційній пресі. Постановлення проблеми української незалежності в міжнародню площину вибиває з рівноваги росіян. Особливо роздратувало воно п. Керенського. Для нього оборона інтересів України, шукання допомоги для її визволення за кордоном — це проповідь

«права на измену... права на предательство, права на призыв иностранцев для борьбы с ненавистными «русскими захватчиками» («Дни» ч. 16).

Ми, звичайно, не маємо на меті наводити тут усього багатства запашних виразів, що їх зразки подано вище; тут знайдуться і «сепаратистския махинации» і «интриги петлюровцев». Треба визнати, що на це колишній «главковерх» майстер. Але слід зазначити ту основну позицію в нашій справі, яку виразно формулує цього разу представник лівих кол російського громадянства. Заявившись прихильником «федеративной російской республики», він стверджує:

«Ми ніколи не хотіли і не могли припустити її (Росії) розподілу. Самоозначення — згода. «Аж до відділення», по односторонній волі того, хто відділяється, та ще з допомогою чужоземних багнетів — ніколи!

«І зараз федеративна Росія мені не уявляється без рівноправної в середині федерації України. Але і в Думі, і в правительстві, і зараз я не визнавав і не визнаю права на відірвання України від Росії, і не бачу в цьому ніякого порушення ніяких ні демократичних, ні соціалістичних завітів».

Отже для п. Керенського право на самоозначення кінчається там, де воно порушує суцільність колишньої «єдиної неділимої», однаково дорогої серцеві і московського «демократа і соціаліста», і московського чорносотенця. Україна — невідділима частина Росії! На цьому сходяться всі росіяне без різниці поглядів. Колишній міністр закордонних справ російської республіки — Мілюков, спиняючися з того ж самого приводу на міжнародній праці українців, говорить про

«стремление къ интернационализации внутри русских (ростріл всюди наш) національныхъ вопросовъ» («Посл. Нов.» ч. 2836).

і зауважує, що росіянам застається лише

«спостерігати і по спроможі своїй протиділати «постановці на міжнародній ґрунт» питань, які повинні вирішитися в Росії і які при всякій спробі «міжнародної постановки» можуть привести до кривавої розв'язки, що небажана ні для тієї, ні для другої сторони».

«Зовсім недоцільно було б заперечувати той факт, що на шляху до «міжнародної постановки» самостійники різних національностей зробили вже чимало кроків».

Отже й для лідера російських кадетів українська справа і справи інших народів, колись уярмлених Москвою, тільки «внутри русские национальные вопросы», які повинні бути вирішені в Росії. Та приємно чи неприємно то московським імперіялістам різних кольорів, — українська справа вже давно поставлена на ґрунт міжнародній. Виразно окреслена воля народу до самостійного життя, тисячі жертв за свободу України в кривавій війні з Москвою — і червоною, і білою, існування фактичне протягом кількох років оновленої української держави, міжнародні договори, як вона заключила, та визнання її цілою низкою держав — вже давно поставили нашу справу на ґрунт міжнародній, і з цього ґрунту її вже не пощастить навіть спільними зусиллями всіх москалів стягти та повернути по старому у «внутри русской вопрос». Ті часи вже минули, і минули на завжди. Не розуміють цього лише росіяне, навіть ніби розумніші.

* *
*

Один з ідеологів «Проводу Укр. Націоналістів», що виявляє чимало рухливости, а ще більше претензій, в останньому числі «Розбудови Нації» виставляє таку тезу:

«організований націоналізм мусить, з огляду на творчу ролю, яку він має відіграти в суспільному житті, відкинути руйнуючу боротьбу негідними засобами проти інших груп і партій... (всюди розстріл і лапки оригіналу)».

А ось один із зразків того, як керуючий орган «Проводу» проводить цю тезу в життя. В статті «Єдиним фронтом» «Розбудова Нації», передає звістку про домагання польські перед урядом чеським розв'язати низку українських організацій і про те, що ці кроки підтримали українці. Подавши цю плітку, нами своєчасно категорично спростовану, орган «Проводу» пише:

«Тут починається ганьба. Тут апотеоз українського сервілізму, українського рабства. Не хочеться вірити, що це правда. Невже дійсно відпоручники «правдивих українців», що під керуванням Андрія Лівницького збираються польськими багнетами «Україну визволяти», заявили в Празі перед чужинцями, що «вони солідаризуються» з домаганням польської влади?.. Коли це неправда, то мусять вони невідкладно зажадати гострого покарання інсинуаторів, бо це ж найвищий закид — закид не державної, а національної зради!.. А коли неправда, то... Гаразд!..».

От як теза, виставлена на стор. 418 переводиться в життя на стр. 457-458. Взагалі останніми часами «Розбудова Нації» виявила своє обличчя, з особливою люттю нападаючи на тих, хто зостається лояльними громадянами Української Народньої Республіки. Наведений нами уривок додає ще одну дрібну, але надто яскраву рису до характеристики цього обличчя. Ні, панове, так не гордиться! Коли тому не правда, — а ви добре знаєте, що це неправда, — то не смієте плести ієзуїтської сітки з припущень натяків та наклепу. А колиб тому правда, то найпростіше — назвати імена. Так випадало ніби б і органі, який претендує на «творчу ролю», який цурається «руйнуючої боротьби негідними засобами»: виступаючи з таким обвинуваченням, він повинен назвати імена. Коли він цього не робить, то він себе записує в число тих, для кого слід, його власними словами мовлячи, «невідкладно жадати гострого покарання».

* *

*

Недавно ми наводили самозадоволену заяву московського губернатора в Києві Войцеховського про те, що «возврата бывшему величию Киева нет». Тоді ж нагадували ми, що в плани окупантів входить систематичне приниження Києва та позбавлення його по змозі всякої ваги. Большевики розуміють велику силу в нашому житті віковичнього духовного центру України і, виставляючи у противагу йому Харків, місто, ближче до кордону, де сильніші московські впливи, все робили і роблять, щоб підірвати значіння Києва. Нове підтвердження тому находимо ми в резолюції поширеного пленуму київського «Окрвиконкому»:

«Ми не нагодусмо всіх наших вимог, доки центр не змінить свого ставлення до Києва. Наші потреби великі, а центр забірає з наших прибутків до республіканського фонду регулювання понад 4.000.000 карбованців, і в той же час не дає нам потрібних кредитів. Ми повинні клопотати перед центром про зменшення цих відрахувань та про збільшення кредитів для Києва». («Пр. Пр.» ч. 291 з 19. XII).

* *

*

На всеукраїнським з'їзді робітників медицини у Харькові прийнято таку резолюцію:

«Зваживши загострення класової боротьби в країні, сказано в декларації, з'їзд доручає всім медробітникам зробити все, щоб перетворити кожную медичну установу в осередок організованої боротьби проти куркуля на селі й непмана в місті». («Пр. Пр.» ч. 299 з 25. XII).

Отже виходить, що завдання медичних установ на окупованій Україні це не лікування хворих, як всюди на світі, а боротьба з куркулями. Яким-же побитом боротися з ними? Не лікувати хворих «куркулів», чи вимагати перед оглядом у кожного свідoctва комуністичної благонадійности, чи впрост, виконуючи категоричну ухвалу

про переведення «класової боротьби», труїти класових ворогів? Чи розуміють ті, що приймали цю постанову, увесь жах її? І найстрашніше, що на домагання всесильної партії таку нелюдську ухвалу прийняли лікарі. А де-ж лікарська етика, де лікарська присяга? Та що говорити про них там, де все життя, викривлене в кривому люстрі комуністичної доктрини і большевицької практики, повернулося в одне суцільне пекло.

* *
*

В «Пр. Пр.» ч. 300 з 28 грудня м. р. Д. Малорі в ідилічних тонах оспівує одну з московських в'язниць, а саме в'язницю «державного інституту для виучування злочинця та злочинності», де, як що йняти віри захопленому кореспондентові, панує

«цілковите довірря до д'язнів і надзвичайна приязнь між науковими робітниками інституту та з'язнями...»

«У камерах живуть по кільки чоловіка, тут стоять квіти, чути гармонію, а коли до камери, де сидять убійники, гвалтівники, нападники, бандити входить жінка-інтерн, її частують чаєм, грають на гітарі або гармонії й провадять розмову таку, яку можна-б провадити й у кімнаті студентського інтернату і на квартирі робітника.

«Багато в'язнів працює тут над своєю самоосвітою. Багато планоно читають. Є великий художній гурток, улаштовують свої спортивні гри на змагання.

Автор визнає, що

«ця «тюрма» трохи різниться від інших. Але хто був на виставці місць ув'язнення в Москві, той знає, як далеко пішов наперед і кожний радянський бупр від колишніх місць ув'язнення, як високо там ставлять довір'я й до в'язня й до його самодіяльності: як радіо, кіно, книжка, праця, спорт доповнюють життя в'язня, і як свідомо брешуть ті, хто кричить про «страхіття більшовицьких тюрем».

Рай земний тай годі! Зостається тільки побажати талановитому письменникові швидче потрапити туди. Безперечно, його поетична фантазія ще буйніше розві'ється в ідеальних умовах московської в'язниці.

З широкого світу.

— Союзники в порозумінню з Німеччиною вислали Америці запрошення делегувати до Комітету Експертів по виробленню остаточного плану репарацій — 2-х делегатів.

— Румунсько-угорська конференція з Абації має перенестися в Сан-Ремо.

— В центрі Лондона на протязі 1,5 кіломо. вибух газопровод; цілий ряд вулиць розриті і мають вигляд ніби після землетрусу. Збитки виходять в 150.000 ф. стерл.

Під час бюджетових дебатів в бельгійському парламенті мін. закордон. справ Гіманс заявив, що уряд твердо вирішив большевиків не визнавати.

— В Парижі доконано замаху на був. прокурора в Кольмарі Фашо, який свого часу брав участь на процесі альзаських автономістів. Нападника заарештовано. Він є альзасцем — Бенуа.

Англійський наслідник в Свят-вечір звернувся по бездротовому телеграфу до цілої Англії з закликом жертвувати на користь безробітних шахтарів.

В Москві закінчено німецько-большевицьку конференцію в справі доповнення і роз'яснення комерційного договору.

Шведський мандрівник Свен-Гедін повідомив із Урумчі (Хинський Туркестан), про блискучі відкриття його експедиції: знайдено рештки 30 дорослих дінозаврів, 3 малих і одно ціле яйце. Це перший раз, коли в Азії знаходять дінозаврів юрської епохи.

Новий фінляндський кабінет зформовано прогресистом Мантером. Міністром справ закорд. увійшов Прокопе, війни — Качидер.

Остатні офіційні дані що-до президентських виборів в Америці такі: за Гувера 21.429.109, за Сміта 15.005.497 голосів.

Помер славнозвісний франц. професор права Леон Дюїї. Покійний був деканом юридичного факультету в Бордо і автором всевітне відомих праць: свого часу читав лекції не лише у Франції, а і в Америці, Аргентині, Єгипті, Голандії і Румунії.

Грецький уряд вніс в парламент проєкт закону проти комуністичної пропаганди.

— 24 грудня відкрилася 56 сесія японського парламенту.

— В Берліні коло залізничної станції вибух газопровод. Людських жертв не було.

Розмовою шведського короля з президентом Фінляндії відкрито телефоничне сполучення Стокгольм-Гельсінґфорс.

— Підписано французько-китайський комерційний договір.

Статистика винової продукції Франції подас такі дані: в 1928 р. під виноградом було 1.380.894 гект. Збір дав 57.890.686 гектолітрів вина. Торішній запас вина 1.529.791 гектолітр. Поверх того збір в Альзасі дав 524.592 гектолітри; в Алязирі 13.666.623 гектолітри.

23 грудня м. р. відкрилася перша сесія нового румунського парламенту. Першу промову зачитав князь-регент Микола.

Проєкт грецького бюджету передбачас 11.114.652.355 драхм прибутків і стільки ж видатків.

Мусоліні зняв до рук сьомий портфель колоній; віце-міністром колоній призначено ген. Боно. Намічається широка колоніальна політика.

Не дивлячися на боротьбу в СССР з релігією під час Різдважия Свят не ввійшла більшість газет, в тім числі і «Ізвестия».

Викрито план агентату на Кемалю-пашу.

Нідерландський уряд виробив законопроєкт по ратифікацію згоди 25. VII. 1928 р. відносно статута Танджерської зони і тимчасової згоди 24. VII. 1922 р. з Німеччиною в справі повітряних комунікацій.

— В Мексиці ростріляно повстанського ватажка, що двічі пробував захопити американського посла.

— В Білгороді йдуть переговори сербського уряду з представниками франц. кредиторів в справі урегулювання довійськових боргів.

Німецькі докери, що вже страйкують три місяці, знов відкинули арбітражне рішення.

— У Варшаві відбувся процес Войцеховського, що замірявся на життя большевицького комерційного радника у Варшаві — Лізарєва. Войцеховського засуджено на 10 років в'язниці.

— З 1 січня друкуються у Франції нові тисячфранкові банкноти.

— Совітський уряд вислав до Китаю протестаційну ноту в справі конфіскації телефонної станції східно-китайської залізниці.

-- В Ростові-над-Дюном протягом другого півріччя було продано 2.500.000 пликшок горілки, себ-то поб пляшок на душу населення, рахуючи в тому числі і немовлят. З огляду на такий успіх продажу горілки Ростовський совіт вимагає відкриття ще 11 шинків.

-- Болівія і Парагвай прийняли протокол арбітражної комісії панамериканської конференції.

-- Місто Монтелімар відсвяткувало 90-ті роковини бувшого президента Франції Еміля Лубе, який там народився у 1838 р. і після закінчення своїх уповноважень у 1906 р. живе в тому городку дуже скромно, віддалившись від активного життя.

-- Французький парламент остаточно прийняв бюджет в розмірі: прибутків — 45.430.717.348 фр., видатків - 45.366.130.503 фр., т. ч. передбачений прибуток має бути - 64.586.845 фр.

-- Груднева панська консисторія закінчилася без визначення кардиналів на 7 вакантних місць.

Король Данії з родиною має відвідати Іспанію.

Міжнародній Червоній Хрест взявся за справу обміну між Польшею і Литвою політичних в'язнів.

19 грудня м. р. у Франкфурті-на-Майні відбувся конгрес ректорів німецьких університетів. Були на ньому репрезентовані і вищі школи Австрії. Обмірковувався справа уніфікації вищої освіти Німеччини й Австрії.

У Відні вирішено нову релігійну секту «Янголів Глови».

1929 рік еспанський уряд думає присвятити соціальної пропаганді. Нещодавно міністр праці виголосив велику промову про корпоративну організацію.

-- Египтолог Шевріс зробив важливі реставрації в Карнакському храмі в Єгипті; одночасно провадяться розкопки храму цариці Гамор. Місія ж Транвілія провадить розкопки нового Серапіума і знайшла вже кілька зовсім незайманих могил. Сподіваються на нові сенсаційні відкриття, яких вчені египтологи чекають нетерпеливо.

-- В Понакаленді (Південна Африка) безробітні загрожили захопити державні діамантові землі. З огляду на серйозність ситуації уряд виправив на підмогу місцевій поліції солідну збройну частину.

-- Хинський уряд виробив законопроект рефлементации умов праці. Пропонується встановити 8 год. робочий день, заборонити дитячу працю до 14 років і т. и.

-- 27 грудня м. р. Бразилія і Болівія підписали протокол про остаточне розмежування спільних кордонів.

— До Сайтону прибув новий генерал-губернатор франц. Індокитаю Паск'є.

Т-во Запорожців у Франції
з великим жальом сповіщає, що 21 грудня 1928 року від сухот
помер бувший старшина Запорізької дивізії

СОТНИК

Семен Сікач

Небійчик похований 24 грудня на цвинтарі La Police біля
La Rochelle.

Хроніка.

3 великої України

— Нове видання УАН.
УАН ухвалила розпочати видання періодичного органу під назвою «Вісти ВУАН». Цей орган виходитиме десять раз на рік розміром 1-1,5 друкованих аркушів. Матиме він два відділи — науковий та офіційний («Ком.», ч. 283 з 6. XII).

— Тяжке становище українських науково-дослідних установ під болюшевиками. — Обслід робітниче - селянської інспекції науково - дослідних установ виявив, що ці установи працюють в тяжких обставинах. Вони не мають твердої фінансової бази, приміщення їхні не відповідають призначенню, часто вони не мають навіть елементарних апаратів і приладдя і т. д. Крім того, замовлені за кордоном машини й знаряддя прибувають, запізнюючися на 1-2 роки, і до того дуже часто в незадовільному стані. 60-65% цих апаратів дуже відстають від найновіших досягнень світової техніки. До того всього, наукові працівники не мають навіть потрібної технічної літератури. («Комун.» ч. 288 з 12. XI).

— Майже половина дітей на Україні залишається поза школою. — На Київщині в 1927-28 шкільному році школи могли прийняти тільки 60% усіх дітей шкільного віку. В самому місті Києві справа стоїть гірше, бо там «майже на 100%» школи обіймають дітей. Большевики приділяють, як видно, більше уваги дітям «пролетарським», ніж «кулацьким». В м. Києві витрачається на народню освіту

8 карб. на душу населення, тоді, як на селах Київщини тільки 2 карб. 22 коп. («Пр. Пр.» ч. 288 з 12. XII).

— Всеукраїнська метеорологічна нарада розпочалася в Києві 11 грудня для розв'язання питань в справі метеорології взагалі й тих, що торкаються практичного ужитку метеорології в сільському господарстві. («Пр. Пр.» ч. 288 з 12. XII).

— Нові асигнування голодуючим. — Урядова комісія асигнувала додатково 150 тис. карб. на громадські роботи та харчування населення Одеської округи, а також 120 тис. карб. на купівлю коней та на харчі худобі. («Комун.» ч. 283 з 6. XII).

— Большевики карують тих, що погано здиряють хліб у голодних. Харківська колегія «Наркомторгу», заслухавши доклад про хлібозаготовлі на Україні, констатувала, що проходять хлібозаготовлі не задовольняюче, й постановила зняти з роботи за недобре її виконання завідуючих сталінським, першотраєцьким, ромельським і лубецьким округами торговими відділами. Крім того призначається до відповідальности зав. шепетівським торговельним округом і суворо догаю висловленого завід. торг. відділами округів мариупольського, кременчуцького, миколаївського, одеського, черкаського, прилуцького, умацького, лубецького і ізюмського за ієвкопанія плану заготовель. Як бачимо, в цих перерахованих округах є багато й голодуючих округів, в яких, як видно, большевики, не звертаючи уваги на голод, мають далі забіра-

ти хліб у голодного населення. («Изв.», ч. 284 з 7. XII).

— На медичну допомогу населенню на Московщині більшовики звертають більше уваги. — На охорону здоров'я більшовиками витрачається на Київщині 2 карб. 12 коп. на душу населення, тоді, як у Харькові — 3 карб. 02 коп., а в Одесі — 4 карб. 04 коп. Ліжок в госпіталях у Києві припадає — одно на 320 мешканців, в Одесі — 1 на 238, Харькові — на 255, а в Москві одно ліжок припадає на 180 мешканців. «Своя рука — владиця», як бачимо, бо норма устава Наркомздравом для місць одно ліжок на 200 мешканців.

По селах бачимо таку картину. На Київщині одно ліжок припадає на 1.808 мешканців, на Дніпропетровщині — на 1.570 мешк., на Харьківщині — на 1.570, й на Одещині — на 994. Це все дані Наркомфіла. «Прол. Пр.» говорить одначе, що по її відомостях на Київщині, напр., одно ліжок припадає аж на 2.200 мешк. («Пр. Пр.», ч. 288 з 12. XII).

— Національний рух на Україні шириться. В Києві на одній з партійних конференцій секретарь київського окр. наркомуну, говорячи про національне питання, присвятив досить місця українському національному рухові. Говорячи про український націоналізм, що все збільшується, промовець сказав також і про те, що навіть в комуністичних українських письменників і поетів в їхній творчості скрізь пробивається український націоналізм. Це доводив промовець відповідними цитатами з їхніх творів. («Пр. Пр.» ч. 283 з 6. XII).

— Як виглядає українізація «совітського апарату». — В Жовтневому районі Київської округи при кінці 1926 р. нараховувалося 245 комуністів, з яких зовсім не знали укр. мови 71,5%, не досить знали 27,5% і опановували українську мову всього 1%. Як посуцлася справа з

українізацією видно з того, що між цими «партійцями» на 1 лютого 1928 року в гуртках українізнавства працювало усього тільки 68 чоловік та 10 комсомольців. Українізація в комсомолі відбувається ще гірше. («Пр. Пр.» ч. 288 з 12. XII).

— ЦК КПБУ відзначив дезадвільну роботу по українізації в Маріупольському окрузі і повну відсутність українізації в самому апараті окружного партійного комітету. («Комун.» ч. 279 з 1. XII).

— Національний склад студентства в Харькові. В 1927-28 навчальному році україніців по високих школах Харькова було усього 17%, москалів — 26%, жидів — 21%, решта — 6%. Чоловіків — 73,8%, жінок — 26,2%. Що-до комуністів й кандидатів до партії, то їх було 22,8%, комсомольців — 26,3%. («Комун.» ч. 283 з 6. XII).

— Жиди на Україні перед війною мали 3%, що займалися сільським господарством. Тепер цей відсоток піднявся до 10%; крамарів було — 39,6%, тепер — 13,4%; службовців було 11,8%, тепер є — 22,3%. Більшовики жидам організували жидівський Катліндорфський район. В цьому районі є 23 жидівських колективи. За останні роки переведено на землю 7.000 жидівських родин. («Комун.» ч. 279 з 1. XII).

— Компартія на Україні складається переважно з москалів та жидів. Секретарь Київського окружного партійного комітету в своїй промові на одному із зібрань у Києві, пригадуючи слова, сказані комуністичним теоретиком Бухариним про те, що на Україні компартія складається з москалів та жидів, висловився в тому дусі, що необхідно притягти до компартії можливо більше українців й таким чином посилити фронт в боротьбі проти українського націоналізму. («Пр. Пр.» ч. 283 з 6. XII).

— Жидівський відділ при Історичному Архіві.

При Центральному Історичному Архиві ім. Антоновича відкрито жидівський відділ. («Пр. Пр.» ч. 288 з 12. XII).

— Селянський терор. — На хуторі Голіньках Білоцерковського району вчинено замах на сількора газети «Більшовик Полтавщини» та «Радянське Село».

— В селі Петрушівці Мирнопольського району забито комсомольця. («Комуніст», ч. 278 з 30. XI).

— В с. Лемківцях, Гришівсько-го району вбито «активного громадського працівника» Кравчука. («Комун.» ч. 286 з 9. XII).

— У селі Селівці (Сталіно) вбито голову комбесаму («Пр. Пр.» ч. 286 з 9. XII).

— В Іванкові (Житомирщина) 8 грудня почався процес в справі вбивства сількора. На лаві підсудних — 8 селян, троє з них обвинувачується у вбивстві, решта — в співучасті. З допитів свідків видно, що в селі Іванівці організувалася «активна група куркулів, яка тероризувала бідноту та виступала проти заходів радєлади». Один з обвинувачених Полозун Павло на попередньому слідстві розповів про убивство, але на суді відмовився від своїх свідчень. Чи не примушували його чекісти на тому «попередньому слідстві» признаватися? («Пр. Пр.» ч. 289 з 13. XII).

— Виїзна сесія Житомирського окружного суду розглянула в селі Осіниках справу вбивства комсомолки Марії Рабочук 18 років, яка була за секретарку комун. і комсом. осередку в Осіниках («Комун.», ч. 285 з 8. XII).

— Селянська активність росте. — В багатьох селах Сталінської округи селяне, (в сов. газеті «куркулів») улаштовують свої неофіційні збори, на яких перед виборами до совітів обговорюють справи зв'язані з кандидатурами. («Пр. Пр.» ч. 286 з 9. XII),

— Дніпрельстан. — Президія Вищої Ради Народнього Господарства в Москві затвердила будівляння Дніпрельстану за од-

ним заходом, а не за два рази як намічено було раніше. Постановлено також перейти на міцніший тип машин і замість маши, по 50 тис. кінських сил, рішено поставити машини по 80 тис. сил, бо в Америці уже тепер є електричні стації, що ставлять машини по 75 тис. сил. Таких машин, по 80 тис. сил буде поставлено десять, таким чином усього буде працювати 800 тис. сил.

В першу чергу до грудня 1932 року по проєкту має бути поставлено 5 маши. («Пр. Пр.» ч. 287 з 11. XII).

— Металургія на Україні і занепадає. — На Україні металургії більшовики не можуть поставити на добрий шлях. В 1927-28 господ. році витоплення металу досягло, коли приймати на увагу увесь СССР, тільки 79,3% передвоєнного часу. Дефіцит в металі був в тому році 20%. Дефіцит на майбутній рік передбачається — 28%.

— В тресті «Південьсталь» в той час, як відчувається гострий брак металу, простої мартенівських печей досягають до 8%. Крім браку сировини причиноюється до того й брак магнезійових виробів, необхідних при продукції металу. («Комун.» ч. 283 з 6. XII).

— На руйнацію укр. господарки Москвою уже починають відповідати, поки що критикою. — На 1 всеукр. з'їзді профспілок діяльність ВРНГ підпала під гостру критику членів з'їзду. Багато промовців відзначило недостаті керівництва промисловістю й неправильний розподіл капітальних вкладок в укр. промисловість. Виявилось між іншими, що ВРНГ недостатіє захищає місцеву тютюнову промисловість. На наступуючий рік по плану місцева промисловість України має збільшити своє виробництво на 47%, тоді як та ж промисловість РСФСР аж на 70%. Делегат з Кризоріжжя заявив, що у них робітникам по 2-3 місяці не виплачують заробітної плати. («Комун.» ч. 283 з 6. XII)

— «Козлоєси». — До Одеси прибула комісія всесоюзного «Зерлотресту», яка розпочала організацію в окрузі нового великого державного колективного господарства на 20.000 гект. («Комун.» ч. 279 з 1. XII).

— Брак робітничої дисципліни. — На 4 всеукр. з'їзді профспілок делегати констатували послаблення трудової дисципліни по підприємствах й випадки розбещеності робітників. Один з делегатів звернув увагу на те, що робітники уже не слухають навіть нижчих службовців з адміністративного складу. Наведено випадки, коли робітники палять по копальнях цигарки й таким чином утворюють небезпеку вибуху для себе і для своїх товаришів. («Комун.» ч. 283 з 6. XII).

— Совігська допомога загогільною картоплі виявляється в тому, що заготовлена більшовиками картопля, поки перейде їсі совігські торговельні інстації, коштує 85 коп. за пуд, тоді як на вільному ринку вона коштує 40 коп. за пуд. («Комун.» ч. 285 з 8. XII).

— Комсомольці звалтують своїх товаришів. У селі Миколаївці Слоблянського району 5 комсомольців після вечірки зівалтували комсомолку, яку на вечірці напоїли. Сільські партійці та комсомольці хотіли приховати цей випадок, але про нього довідалися в повіті і справи було дано хід. («Комун.» ч. 286 з 9. XII).

— Крадіжка в музеї. — В Запорізькому краєзнавчому музеї виявлено розкрадення експонатів. Звикло багато цінних речей. («Пр. Пр.» ч. 286 з 9. XII).

З життя укр. еміґрації

У Франції.

† Семен Сікач (некролор). 21 грудня м. р. о 8 год. рано в La Police (коло La Rochelle-Chat. Int.) після довгої хвороби серця, помер

созник 1-ої Запорізької стрілецької дивізії Семен Євдокимович Сікач.

Небіжчик сам родом з Києва, де залишив сестру. Друга його сестра перебуває в Польщі, а брати в Румунії. В Українській армії був з початку боротьби з большевиками і приймав уділ у всіх боях.

Похорони відбулися 29 грудня. Поховали його на цвинтарі в La Police. Священника було запрошено з Бордо.

Небіжчик залишив тут дружину. Засобами громадян поховали небіжчика і допомогли дружині влаштуватися на роботу.

— Карт д'ідантіте». «Постійні карт д'ідантіте» дійсні до 1 січня 1929 року мають бути поповнені протягом часу від 1 січня до 31 березня 1929 року. За кожен місяць прострочення буде братися штраф 5 фр. з пільгових карток і 20 фр. з неробітничих карток. Для переміни карти необхідно подати до дистрикту стару карту і 2 фотографії. Такса з карт пільгової категорії — 20 фр., з інших 100 фр. Особи, що мають провінційальні карти, мусять міняти їх в Префектурі гімлі. ч. 136. Таким особам треба ще подати паспорт, з яким вони в'їхали до Франції, стару карт д'ідантіте, 5 фотографій, сертифікат де домісіль, завірений комісаром, робітничу посвідку. Ті, що мають лише провінційальні ресепісе, мусять звертатися теж до префектури, але до залі Норд-Вест стілі ч. 9.

В разі якихось змін в карт д'ідантіте (зміна професії, національності, родинного стану і т. п.) належить звертатися в Парижі не до комісарятів, а до префектури кімпи. ч. 136.

При зміні професії необхідно подати в префектуру робітничу посвідку, завірену м-вом праці. Особи, які прожили у Франції безперервно 5 років мають право подати при переміні професії лише робітничу посвідку, завірену Комісаром поліції.

На знижену таксу мають право всі робітники і службовці, яких місячний заробіток не перевищує

1.500 фр. Звільняються від платіж за карт д'дантіте лише ті особи, які подадуть посвідку мера комуни про бідність.

— **П о д а т о к н а п р и б у т о к.** — По бюджетовому закону 1929 року франц. законодавчі палати знайшли можливим зменшити податок на прибуток для бідніших платильників. Полегшення зводяться до того, що мінімум заробітний, що піддається оподаткуванню, підвищено з 7.000 фр. річно до 10.000 фр. Таким чином той, хто заробляє до 10.000 річно не платимите зовсім податку. Знижки з загальної податкової суми даються такі: по 3.000 на перших двох дітей молодше від 18 років, 4.000 фр. за кожного наступного і по 2.000 за інших членів родини, що живуть на утриманню голови родини. Строк декларацій як і раніше до 31 березня. Бланки для заяв належить доставати на пошті, в фінансових установах, в меріях і т. п.

При врахуванні обкладного мінімуму беруться на увагу транспортні видатки на переїзди до місця служби. У випадках сумнівів радиться звертатися за порадами чи до huissier чи до Bureaux de contentieux.

— **Н о в и й з а к о н п р о к в а р т и р н у п л а т у.** — Франц. уряд вніс до парламенту проєкт нового закону про квартирну плату. Лишаючи в силі попередню заборону підіймати платні за квартирі, новий закон, одначе, передбачає деякі компенсації власникам, а саме: має бути дозволено підняти квартирну плату до 150 відсот. з платні 1914 р. мисл. І. IV. 29 р. і І. IV. 1931 р.: далі що два роки платня може підвищуватися на 25 відс. Для помешкань професійного призначення буде встановлено спеціальні умови. Обміркування нового законопроєкту очевидно відбудеться згодом, але не пізніше І. IV. с. р., коли кінчається чинність попереднього закону.

Новий квартирний закон має явно переходовий характер до системи вільних цін, бо франц.

уряд сподівається, що приблизно до 1935 року буде виконано гігантський будівничий план по прийнятому вже законів Люшера і на той час мешкальна криза у Франції буде остільки залагоджена, що можна буде скасувати всі обмежуючі закони.

— **О м е к у р.** — Як ми повідомляли, Драматичне Т-во поставило було 15 грудня «Прийомний день» — водевіль та «Перисту красуню» — жарт. Але вечірка дала дефіцит. Отже вирішили поставити ці речі вдруге в тій самій залі, вже 30 грудня м. р. На цей раз вечірка дала чистого прибутку 205 фр. 05 с.

— **Д о х а р а к т е р и с т и к и Р о б і т н и ч о г о У н і в е р с и т е т у у П р а з і.** — Вже більше двох місяців, як два громадянина з Омекура послали гроші за випсані ними курси середньої школи до т. зв. Робітничого Університету Заочної Освіти у Празі, але по сьогодні ще не одержали вони ані лекцій, ані звичайного підтвердження про одержання грошей. На послані листи — повна мовчанка. Цікаво знати, чого ці панове з Робітничого Університету збираються вчити. Чи часом не ошадности та чемности? В кожному разі треба дякувати за науку та пересторогу тим, хто збирається посылати туди гроші.

В Польщі

— **З а г а л ь н і З б о р и У к р. е м і г р а ц і ї у В а р ш а в і.** 23 грудня відбулися загальні збори укр. політичної еміграції у Варшаві, на яких відбулися вибори делегатів на 2-ий делегатський з'їзд. Збори відкрив голова комісії по скликанню зборів п. Чикаленко. В вступній промові п. Чикаленко торкнувся сучасного загального положення української справи, ролі української еміграції у визвольній боротьбі укр. народу та значіння цього чергового з'їзду.

До президії зборів увійшли ген. Безручок (головою), п. Чикаленко і п. Липовецький (секретарем).

Делегатами на з'їзд обрано: п. п. Чкаленька і Ген. Змієлка, кандидатами — п. п. Кірічка і Монкевич.

— В Укр. Клубі у Варшаві. — 20 грудня м. р. відбувся в Укр. Клубі у Варшаві реферат п. І. Липовецького на тему — «Продукція збіжжя у Польщі і участь в ній Паміся, Волині і Галичини». В своєму рефераті докладчик торкнувся загальної площі, площі під засівами, загального збору збіжжя та пересічної урожайності в Польщі у згаданих зоведствах.

В Чехії.

— Український Університет в Празі. — При Укр. Університеті організовано комісію, яка оголосила шерг публічних викладів, що відбуваються в малій залі Студентського Дому (Прага на Ступі). Вже відбулося дві лекції проф. д-ра Смаль-Стоцького «Українська література а мова» та проф. Шелухина «Походження і значіння назви України». Мають відбутися: 14 січня с. р. доц. Ф. Слюсарєка — «Грецька колонізація на Україні за античної доби», 21 січня проф. Лоського — «Подружжя і ставовище жінок в античному Римі», 28 січня акад. проф. д-ра Дієстрицького — «Народ та народсь право», 4 лютого — проф. Д. Антонович — «Періоди історії українського театру», 11 лютого проф. Бородаєвського: «Прогрес кооперації». Початок викладів о 3 год. по-обіді.

— Спілка українців, що закінчили високі школи в ЧСР. — Спілка існує вже рік. Статут спілки затверджено чеською владою 15 березня 1928 р. Діяльність спілки поширюється згідно із статутом крім теренів Чехії на Мораву та Шлезьк. Організація ставить метою: 1) задовольняти культурно - національні та матеріальні потреби своїх членів. 2) забезпечувати їх працею, 3) дбати про дальше теоретичне та практичне удосконалення тих, що закінчили фахову або гуманітарну

вищу школу по фахах електро-техничному, будівельному, економічному, агрономичному, межевому, медичному, правничому, філософичному і ин. Саме життя примусило організуватися на фаховому аполітичному ґрунті. Кожен знає, що тому, хто закінчив школу і не має впливових зв'язків, дуже тяжко, просто не можливо, улаштуватися в тій чи иншій державі. Це було одною з причин засновання спілки, бо в організованій спосіб далеко легше пробивати шлях до дальшої праці, а одночасно і підготувати себе в певному фаху до праці на Україні, що є колючою метою перебування тих, що скінчили науку за кордоном.

Спілка за час свого існування домоглася багатьом членам, що виїхали до Польщі, Франції, Бразилії, Аргентини та до инших країн, а рівнож і тим, що перебувають в ЧСР. Спілка взяла заохотів про ширшу допомову акцію перед бюро праці при Лізі Націй, а рівночасно перед різними місцевими урядовими та приватними інституціями.

15. XII. 28 р. відбулися звичайні чергові піврічні збори Спілки з таким порядком денним: звіт управи, уступлення управи, біжучі справи.

Перед розглядом порядку денного збори вишаровують вставанням пам'ять покійного члена спілки інж. Арсена Віднова. Далі приступлено було до заслухання докладів голови інж. Германа, секретаря Зленка, скарбника д-ра Тобілевича, референта праці інж. Грінченка та ревізійної комісії. По докладах число членів збільшується, зараз спілка нараховує 100 членів. Спілка має своїх відпоручників у Франції, Польщі, Аргентині. Загальними зборами ухвалено розширити представництво на Бельгію та Румунію. Голова зазначив, що кожний з членів управи виконував свої обов'язки сумлінно. Рівізійна комісія теж констатувала, що праця в Спілці ведеться згідно з статутом, ніяких ухилів не помічалось, функції виконувано, як слід.

Загальними зборами змінено ста-

тут спілки так, що членами спілки можуть бути не тільки ті, що стійчили високі носили, але й абсолюенти. Обібрали йому управу в склад якої входять: голова інк. Нововірський, заступник: голова інк. Герман, секретарь Зленко, Григорович (абсолюент). Засушлив інк. Богач. Ревізійна комісія: голова — інк. Зон, інк. Пасько, інк. Сесь.

Перед новою Управою стоїть завдання збільшити кількість членів спілки в першу чергу в ЧСР. Необхідно також розширити представництво і в тих державах, в яких до цього часу ще немає його. Подбати аби відпоручили за межами ЧСР організували тих, які закінчили високі школи в ЧСР, пристосовуючися до місцевих обставин і приймали до організації не тільки тих, що вивчили науку в ЧСР, але і в других державах. Відчувається потреба у виданні бюлетеня, який би став органом обміну думок фахових українських сил.

Дуже важливе питання — це матеріальне забезпечення організації, необхідно Управі вишайти засоби, доки спілка не стане на свої власні ноги: підняття праці та уможливлення від'їзду за межі ЧСР є одним з важливих питань, над яким управі прийдеться багато попрацювати. При підтримці членів спілки як в ЧСР, так і за кордоном Управа зможе справитися з досить поважними справами, що стоять перед нею.

Будеяцький.

На Далекому Сході.

З життя нашої еміграції. — Українська журналістика на Далекому Сході має вже свою історію. Наше громадянство там давно вже старалося про видання власного часопису. Воно зверталося за дозволом не один раз до китайських влад, але китайці все одмовляли. Находили інші шляхи: завдяки тому, що японці, англіїці та інші чужинці мають право екстериторіальності, вдалося було так викрутитися, що відповід. редакт. був японець Око-

вара, що видавав «Українське Життя», якого вийшло 10 чисел. Але японець цей виїхав, і журнал припинив своє існування. Зараз найшли американця Візі, за допомогою якого видано перше число «Далекій Схід». Але по виході першого числа поліція викликала Візі до себе і взяла з нього підписку, що він більше не буде видавати «Далекій Схід». Та Візі обіцяв, що він постарается за допомогою американського консула вирішити це питання в позитивний бік, проте поки що питання лишається одкритим. Не дивлячися на те, що ніяк не вдається добитися своєї преси, для більшої національної кампанії найдено кращий спосіб, а саме шлях листів до журналів місцевої преси, і тим самим змушувано чужу пресу підіймати українське питання, в чому досягнуто вже чималих успіхів.

Бібліографія

— «Горцы Кавказа» (Les Montagnards du Caucase). — Видання Народної Паргії Верховинців Кавказу. ч. 1. Листопад 1928 р. Париж.

«Горцы Кавказу» — журнал новий лише по назві, бо він являється продовженням журналу «Вольные Горцы», який видавався в Празі і який тепер перенесено до Парижу. Отже в першому числі журналу на новому місці знаходимо статі нам звані і зрозумілі ідеї лідерів кавказських верховинців, що в своїх змаганнях за свободу і самостійність народів Кавказу дуже добре і тонко відчувують натуральність зв'язку з українським державним рухом.

В статті, напр. п. Іззави під назвою «Чорне Море», де він говорить про «павалу більшовицької Росії на Україну і Кавказ, що є не лише злочином проти свободи народів цих країн, а й посягненням на життєві інтереси цілої Європи», цей зв'язок, як бачимо, поширюється до справжнього програму на майбутнє.

Крім статей загального характеру «Горцы Кавказа» дають ще і

чимало дуже інтересних статей вужчого характеру як напр. стаття «Атларде питання у верховців Кавказу» і т. п. Бажасмо нашим друзям на новому місці успіху і невтомної волі вески увесь гірський Кавказ до повної перемоги над спільним з нами ворогом.

«Церква й життя»
Орган української Автокефальної Православної Церкви ч. 1(6) Р. Б. 1928, стор. 69. Вид. Всеукр. Правосл. Церков. Радн. Ціла 74 коп. Харків.

З цікавих статей треба відмітити ідеологічного характеру статтю архиспископа К. Кротевича під назвою «До ідеології УАПЦ», яку він розбірає по таких пунктах: 1) відокремлення церкви від держави, 2) соборноправність, 3) українізація, 4) християнізація, 5) автокефалія, 6) з'єднання церков; цікава стаття архієпископа М. П. Воварова «Церква в державі та їх відокремленість». Загальний напрям від 1-го числа журналу можна резюмувати фразою з промови архієпископа Н. Шаравського, уміщеної замість передовиці — «Йдімо своїм рідним церковним шляхом на зустріч воскреслому Христу, несемо Йому, як переможцю, дари відданості аж до смерті».

З таким лозунгом очевидно укр. правосл. автокефальна церква вийде на свій шлях, не дивлячися на всі несприятливі обставини реального життя.

— **«Записки Наукового Товариства ім. Т. Шевченка»** том. СХІХ. Праці історично-філологічної секції під ред. Ів. Крип'якевича. Львів 1928 р.

Зміст цього тому такий. М. Кордуба — «Михайло Максимович і перші досліді над укр. географічними назвами». Ю. Полянський — «Нові археологічні знахідки з Галичини». — Єв. Перфецький — «Перемиський літописний кодекс першої редакції в складі хроніки Яна Длугоша». І. Филипчак — «З історії села Лішні Сяницького пов.» — С. Наріжний — «Московська служба Івана Виговського». — М. Возняк — «Ко-

зачто під Хотином 1621 р. в сучасній поезії». Miscellanea, не хронологія і бібліографія.

Для широкого загалу особливо цікавою являється замітка М. Кордуби щодо географічних назв, які ще так слабо у нас вивчені і висвітлені яких розкриття багатьма науковцями таємниць.

І. З.

— **Рік праці.** — Ми був би як «Спілка інженерів та техніків українців-емігрантів у Польщі», розпочала видання своїх «Вістей».

За завданням собі вона поставила — створити з «Вістей» орган, який би допоміг утворенню зв'язку з членами, що розкидані во теренях цілої Польщі, як рідко ж створити з них наукову трибуну, з якої кожен з членів «Спілки» міг би промовляти на теми, що можуть цікавити кожного фахового інженера, який мусів би стремити до поглиблення свого знання та тільки стегати за всіма новинами в науковому і технічному житті.

Не забула «Спілка» і своєї батьківщини, ставлячи в програмі «Вістей» на одно з перших місць — інформування читачів про технічно-економічне життя на Україні.

Коли ми переглянемо зшитки «Вістей», коли придивимося до того, над чим працювала думка і перо їхніх співробітників та який матеріал давали вони до уваги свого читача, то побачимо, що всеж таки на сторінках «Вістей» багато місця уделено питанням загально-технічного та георетичного значіння, освітлення яких не розкодиється з завданням «Вістей», котрі в цих питаннях бажать дати читачеві щось нове, актуальне, цінне. Але чи не найбільше виказали «Вісти» стремління заглянути по той бік Збруча та уважно простудіювати те положення народного господарства України, котре для багатьох з читачів з різних причин може бути незнане.

Ціла низка статей у «Вістях» присвячена рівно ж і економічному життю на українських землях під Польщею. Але коли до цього всього додати ще такі відділи, як

огляд «Книжної полиці» та «Бібліографії», а також матеріали, що ілюструють життя «Спілки», то можна сказати, що «Вісті» стоять на обраній дорозі, поставлене собі завдання виконують та дали вже багато цікавих і цінних інформацій своєму читачеві.

Але в своїй праці не досягли вони ще далеко того максимуму, який могли би нам дати, оскільки би були вони відбиттям наукової праці і зацікавлення ними всіх її членів та ширших кол нашого громадянства. Не належить однак сумніватися в тому, що в своєму дальнішому розвитку «Вісті» стануть тією енциклопедією, до поради

і вказівок якої звертатиметься кожний українець, що стоїть близько до технічного варштату і що цікавиться новинами в науці і техніці та розвосм і еволюцією господарського життя на Україні.

Тим більше що, як нам відомо, і в інших державах вживаються вже заходи до організації аналогічних «Спілок», які об'єднали б наших інженерів та техніків на еміграції, і що час створення союзу цих «Спілок» вже недалекий. А це дасть «Вістям» ще більше підстав до існування і дальнішого успішного розвитку

І. Д.

З м і с т.

Паризьк. педія, 13 січня 1929 року — ст. 1. — І. Диповенький. 2-ий делегатський з'їзд української політичної еміграції в Польщі — ст. 3. В. С. З життя її політики — ст. 9. — O b s e r v a t o r. З міжнародного життя — ст. 13. — З преси — ст. 16. — З широкого світу — ст. 19. — Х р о н і к а. З Великої України — ст. 22. — З життя укр. еміграції: У Франції — ст. 25. — У Польщі — ст. 26. — В Чехії — ст. 27. — На Далекому Сході — ст. 28. — Б і б л і о г р а ф і я — ст. 28.

Д р у к а р с ь к і п о м и л к и.

В минулому числі трапилися прикрі друкарські помилки: заголовок статті на ст. 6 треба було: «На теми дня»; на стор. 13 в рядку 10 згорні змість «Journal», бо» — треба було «Зрізаш», бо.

Премія річним передплатникам „Тризуба”

Річні передплатники «Тризуба», які внесуть повністю річну передплату за 1929 рік до 1-го Липня 1929 року, одержать в осени, як премію до тижневика «Тризуб», — кишеньковий

ФРАНЦУЗЬКО - УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

зложений Наталією Королевою, видання «Тризуб».

Ціна словника в окремому продажі має бути не менш, як 15 фр.

УКРАЇНСЬКЕ КУЛЬТУРНЕ ОБ'ЄДНАННЯ В БОЛГАРІЇ.

широ вітає з Новим 1929 роком своїх членів і всіх вірних дітей України і закликає всіх стати в новому році з новими силами до старої ще незакінченої боротьби за непереможну одвічну ідею.

До осягнення цієї Великої Ідеї!

До звільнення, відродження і відбулови своєї рідної Держави,
САМОСТІЙНОЇ ВЕЛИКОЇ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ!

Українським дітям - Рідне Військо

Незабаром виходить з друку великий аркуш брестольського картону в 4-х фарбах, що представляє піхоту, кінноту, гармати то-що — армії УНР з 1920 року.

Постаті козаків до витинання робота маляра-баталіста **Перфецького**

Видання — «Тризуба»

Найкращий подарунок нашим дітям. У горі над оповісткою подано зразок у зменшеному вигляді.

Ціна аркушу — 2 фр. (пересилка у Франції — 15 с. за кордон — 30 с.).

При гуртовім замовленню значна знижка.

Замовляти в адміністрації «Тризуба» — 42, Rue Denfert-Rochereau. Paris 5-e, або «Le Trident» Boîte postale Nr 15. Paris 13-e.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прокоповичем, виходитиме в 1929 році по старому що-неділі в Парижі при участі тих самих співробітників.

Приймається передплата на 1929 рік.

Нові умови передплати:

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр., на один місяць — 8 фр., окрема число — 2 фр.

В И Н Ш И Х К Р А Ї Н А Х:

	1 рік.	½ року	3 місяці	1 місяць	окрема число
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬЩА	25 зл.	15 зл.	8 зл.	3 зл.	1 зл.
РУМУНІЯ	500 леїв	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П. А. . .	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.

У Парижі набувати в книгарні В. Новолоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI.

За кордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризубу»: 1) В Канаді — W. Sikewich, 512 Bannermann av. Winnipeg, Man. 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarst. 3) В Чехословаччині — Прага: F. Slodecky, Horni Cernosice u Prahy, VIII. Krotchvil. Подєбради — у п. Ліневича. Pension Demovica, c. 1. Podebraďu. 4) В Польщі — «J. Lipoweki, Podwale 16, m. 15. Warszawa. 5) В Спол. Штатах у «Surma Book», 103, Av. A, New York, N. I., U. S. A.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris (V).

Tél. Danton 80-03.

Поштова адреса: Для листів: Boîte postale № 15, Paris (XIIIe), France.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris V.

Поштова адреса: «Le Trident» («Тризуб»). Boîte post. № 15. Paris XIII.

Редагує — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко.

Le Gérant: Mme Perdrizet.